د افغانستان روزنیزاوپرمختیایي مرکز
دارزګان ولایتي دفتر
د معتا د ینو د د رملنې اوبیا رغونې مرکز

مخدره توکي

Drugs

Ketabton.com

لیکوال : ډاکټر محمد صادق (رښتین)
کال: ۱۳۸۹ لمریز

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيوليک

مخ	سرليک	ګڼه
الف	سريزه	١
١	مخدره توکي او دهغه تصنيف	٢
۶	دمخدره توکوکارونه داسلام له نظره	٣
۱۵	دمخدره توکو روغتيايی ضررونه	٤
۲۸	دمخدره توکو ټولنيزضررونه	٥
۲۹	دمخدره توکواقتصادي ضررونه	٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

ځرګنده ده چې زمونږګران هیواد افغا نستان په تیرو دری لسیزو تپل شووجنګ جګړو کې نه یوازې داچې خپلې ملي شتمنۍ له لاسه ورکړې اوزیا ت شمیروګړې دمرګ کومي ته ولوېدل ددې ترڅنګ زمونږ ډیر هیوادوال دخپل ټا ټوبې پرېښودو ته اړشول او زمونږ دهیواد بچې د زده کړې له نعمت څخه بې برخې شول ورسره زمونږ ګران هیوادوال پدې لړ کې داقتصادي ، ښوونیزو ، فرهنګي ،اوټولنیزو ستونزو ترڅنګ دیوې بلې لویې ستونزې او ننګونې سره مخ شول چې هغه دمخدره توکو دکرکیلې ،قاچاق او دهغه دناوړه کا روني ستونزه وه.
په هیواد کې دقانون او نظام نشتوالی ، خپل سرې وسله والې ډلې ټپلې ، کډوالی ، بې وزلي ، بې سوادي او دمخدره توکو په پراخه پیمانه کرکیله او هغه ته آسانه لاس رسی ددې لامل شول چې زمونږ دهیواد ډیر وګړي په ځانګړې ډول دهیواد ځوان قشر پدې ناوړه عمل اخته شي چې دورځې په تیرېدو دا ستونزه لا پراخیږي او ورځ په ورځ زمونږ ځوانان داعتیاد په کرغیړنه لومه کې بندیږي او تر لاسه شوې شمیرنې ښیي چې په افغانستان کې په مخدره توکو دروږدو کسانو شمیریو نیم میلیون کسانو ته رسیږي.
نو ددې ستونزې او کړکیچ دهواري او حل لپاره دادهر هیوادپال وګړي دنده ده چې په دې اړه هڅه او هاند وکړي او خپله مرسته دریغ نه کړي او په اعتیا د داخته کسانودرملنه وشي ا و هغه کسان چې لا تر اوسه دمخدره توکو په کارولو نه دي روږدي له دې تباه کوونکې بلا څخه وژغوري چې ددې موخو دلاسته راوړلو لپاره دمخدره توکو په اړه عامه پو هاوي یو اړین ګام شمیرل کیږي.

له مخدره توکو څخه دپاک افغانستان اودټولوهیوادوالو دښې روغتیا په هیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی
مخدره توکي اودهغه تصنیف
Drugs and Drug's Classification

مخدره توکي (Drugs):مخدرد(د)توري په زیر سره دشل کوونکي اوسستوونکي په معنا ده اود(د)توري په زبر سره په نقا ب پوښل شوي ښځې ته ویل کیږي.
په اصطلاح کې هره کیمیاوي ماده چې وروسته له جذب څخه دیوه ژوندي جسم په وسیله دهغه دبدن یوه یا څو دندې تغیر کړي دمخدره موادو په نامه یا دیږي.
یا په بل عبارت:
هره کیمیاوي ماده چې دانسان په جسم ،روان ،ټولنیزو اړیکو ،قضاوت او فردي حفظ الصحې اغیزه وکړي دمخدره توکو په نامه یادیږي.
اعتیاد(Addiction):
دمخدره توکو دوامدارې اونه کنټرولیدونکې کارونې ته اعتیاد ویل کیږي.
یا په بله وینا:
دمخدره توکو اجباري اودوامداره کارونه دخوښۍ داحساس او یا دناخوښۍ دله منځه وړلو لپاره داعتیاد په نامه یادیږي.
اعتیاد په دوه ډوله دي:
الف:رواني اعتیاد(Psychological Addiction): داډول اعتیاد ډیر زر رامنځ ته کیږي کله چې په مخدره توکو روږدی کس دمخدره تو کو استعمال پریږدي دناآرامۍ او خفګان احساس کوي .
دبیلګې په ډول دچرسو اعتیاد.
ب: فزیکي اعتیاد(Physically addiction): داډول اعتیاد زیاتره درواني اعتیاد سره یو ځای وي کله چې معتاد مخدره توکي قطع کړي هغه ته فزیکي تشوشات لکه دبدن درد ،زړه بدوالی ،دګیدې درد ،داوښکو بهیدل ،قبضیت ،اسهال ..... پیداکیږي.
داډول اعتیاد دتریاکوپه معتادینو کې لیدل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تحمل (Tolerance) :

دمخدره توکو دمکرر استعمال په پایله کې دهغې داغیزې کموالی او دمطلوبې اغیزې دلاسته راوړلو لپاره دزیاتو مخدره توکو کارونه دتحمل څخه عبارت ده.

دمخدره توکو دپرېښودلو اعراض(Withdrawal Syndrome) :

یولړاعراض او نښې اودناخوښۍ احساس چې دمخدره توکو دپریښودلوپه پایله کې معتاد کس ته پیداکیږي د Withdrawal Syndromeپه نوم یادیږي.

مخدره توکي بیلا بیل ډولونه لري او په مختلفو کلاسونو سره ویشل شوي دي او ددې توکو اغیزې او داستعمال طریقې هم سره بیلې دي چې ډلبندي یې په لاندې ډول ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمخدره توکو تصنیف

Drugs Classification

په ټولیز ډول مخدره توکي په څلورو کلاسونو ویشل شوي دي :

۱) ددماغ انحطاط کوونکي یا Depressants

۲) ددماغ تنبه کوونکي یا Stimulants

۳) برسام راوړونکي یا Hallucinogens

٤) ددرد له منځه وړونکي یا Pain Killer

۱) ددماغ انحطاط کوونکي مواد:

هغه مواددي چې داعصابومرکزي سیستم تر فشار لاندې راولي اوله انحطاط سره یي مخ کوي ،همدارنګه دعصبي سیالو سرعت راکموي .

په دې ډله کې الکول ،با ربیتورات ،بنزوډیازپین اوځینې نورمحلولونه اوګازونه چې هغه هم داډول اغیزه لري دبیلګې په ډول   Lighter Fluid, Butane Gas ،دنوکانو رنګ پاکوونکې ماده ،اسیتون او نور شامل دي.

الکول

بنزوډیا زیپین اونورمخدره توکې

۲)ددماغ تنبه کوونکي مواد یا Stimulants:

دا هغه مواددي چې داعصابومرکزي سیستم تنبه کوي او ددې موادو کاروونکی شخص دیوې مودې لپاره بیدار اوفعال ساتي.

په دې ډله پورې تړلي مواد په لاندې ډول دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف:کوکائین Cocaine :

کوکائین دکوکا په نامه له یوه شین بوټي څخه لاس ته راځي ،له افغانستان څخه دباندې زیات استعمالیږي او داستعمال بیلا بیلې لارې لري لکه دژوولو طریقه ،دپزې له لارې دهغه استعمال ،دورید له لارې دهغه استعمال اودودي (Smoking)طریقه چې هرډول طریقه یې داغیزې دپیل اوداغیزې ددوام په برخه کې یو له بل سره توپیر لري .

دبیلګې په ډول دژوولوپه طریقه دنومورې مادې اغیزه له پنځه دقیقووروسته پیل او تر یوه ساعته پورې دوام کوي مګر په وریدي طریقه دهغه استعمال ډیرژراغیزه کوي (۳۰ ثانیې)وروسته له کارولواو(۱۵ دقیقې)دوام کوي.

برسامات اودروغجنه خوشحالي رامنځ ته کوي دخستګۍ احساس ځنډوي ولې له منځه یې نه وړي.

ب:کافین Caffeine :

دامواد چې په قهوه ،چای اودکوکا او کولا په مشروباتو کې شتون لري داعصابومرکزې سیستم تنبه کوي او کوم کسان چې په زیاته پیمانه نومورې توکي کاروي دپرېشانۍ ،نارامۍ ،بې خوبۍ اودهضمي اوقلبي وعایي سیستمونو دځینو ستونزو څخه سرټکوي.

دنومړوموادو دWithdrawalاعراض په دې موادو روږدي کس ته هغه وخت پیداکیږي چې نوموړی کس تر(250mg/d)لږ کافین استعمال کړي او نوموړي اعراض په لاندې ډول دي:

سردردي ،نا ارامي ،بې علاقه ګي ، اوکله کله زړه بدوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج:تنباکو ،نیکوتین :

دا ناوړه توکي چې له بده مرغه زمونږ په هیواد کې په پراخه پیمانه کارول کیږي دډول ډول ناروغیو لامل کیږي چې په دریم څپرکي کې یې یادونه شوې.

د:انابولیک ستېروئیډ Anabolic Steroids :

داموادزیاتره دلوبغاړولخوا دغړودښکلا په سیالیوکې کارول کیږي چې دعضلي کتلې دزیاتوالي لامل کیږي.

۳)برسام راوړونکي مواد Hallucinogen :

داموادله کارولو وروسته دشخص مزاج بدلوي اوشخص له حقیقي عالم څخه دمجازي عالم لور ته بیایي.

پدې ډله کې کیتامین ،چرس ، LSD اونورشامل دي.چې استعمال یې لنډمهاله اواوږد مهاله ناوړه اغیزې له ځان سره لري.

٤) ددردله منځه وړونکي موادPain killer :

دامواد په دوه ډوله دي :

الف:نارکوټیک انلجیزیک

ب: غیرنارکوټیک انلجیزیک

مونږ غواړو دلومړي ډول انلجزیکو په اړه چې داعتیاد منځ ته راوړونکي شمیرل کیږي بحث وکړو. اودوهم ډول یې زمونږ له بحث څخه دباندې موضوع ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف: نارکوټیک انلجزیک :

نارکوټیک یوډول ترکیبي یا طبیعي مواد دي چې دتریاکویا اوپیوم څخه لاس ته راځي او دتریاکوسره ورته جوړښت لري.

نوموړي مواد ددرد وژنې داغیزې له مخې په دوه ډوله ویشل شوي دي :

لومړی:قوي نارکوټیک انلجزیک:

داډول یي ډیره قوي ددرد ضد اغیزه لري چې په لاندې ډول دي:

مورفین ،میتادون ،فنټانیل ،هیروئین ،پیټیډین ......

دوهم : متوسط نارکوټیک انلجیزیک :

پدې ډله کې Codeine , pentazocine,propoxyphene.... شامل دي.

ددې انلجیزیکو دواړه ډوله له هضمي سیستم څخه په قسمي دول جذبیږي ولې که چیرې په زرقي ډول استعمال شي اغیزه یي ډیره ژر رامنځ ته کیږي ،او هیروئین چې یو قوي نارکوټیک دی او دمورفین له مشتقاتو څخه دی په دودي طریقه هم استعمالیږي چې دسږو له لارې دوینې دوران ته داخلیږي.

هیروئین په شحم کې ډیر منحل دي اودماغ ته ډیر ژررسیږي چې دانسان په مغز کې ددې موادو دتاثیر لپاره ځانګړې اخذې شتون لري چې دمیو ،ګاما اوکاپا په نوم یادیږي دهغې له لارې دانسان په بدن ډول ډول اغیزې کوي.

همدارنګه داموا‌د دانسان طبیعي انلجیزیک سیستم چې د Endorphin Enkephali,په وسیله تامینیږي له ناتوانۍ سره مخامخ کوي .

داموا‌د په اعصابوکې دمیو داخذو له لارې دEuphoriaیا دروغجنې خوشحالۍ لامل کیږي چې دااغیزه یي داعتیاد داسبابوڅخه شمیرل کیږي.

Opiates یا دتریاکومشتقات ډیرقوي ددرد ضد او آراموونکی تا ثیرلري اوډیرژر دروږدیتوب اودتحمل دلوړاوي سبب کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

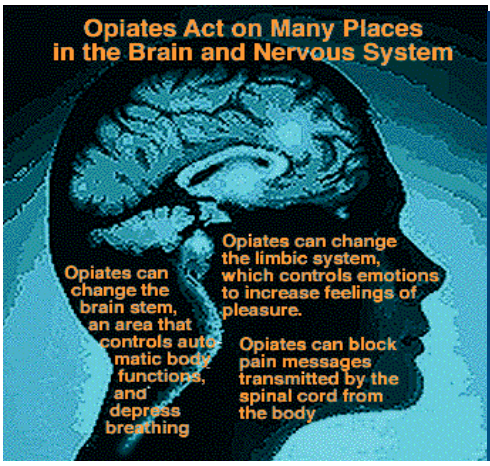

داعتیاد لاملونه :

۱) دمخدره توکو په اړه دعامه پوهاوي نشتوالی.
۲) دمخدره توکو پراخه کرکیله .
۳) مخدره توکوته آسانه لاس رسی.
٤) دسواددکچي ټیټوالی
٥) یوډول اوخسته کن کارونه.
٦) دفیشن په موخه دمخدره توکواستعمال.
۷) دژوندانه په وضعیت کي بدلون.
۸) کډوالي.
۹) دځیني ډاکټرانوپه وسیله داعتیادمنځ ته راوړونکودرملوپراخ استعمال.
۱۰) په درملتونونو کي دغیرقانوني او روږدي کوونکو درملو پلورل.
۱۱) دانسان دهځي اوهاند حس.
۱۲) بیکاري.
۱۳) په مخدره توکو دروږدوکسانو سره ناسته ولاړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که غواړی چې دجیل دروازې بندې شي نو دښوونځي دروازې پرانیزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم څپرکی

دمخدره توکو کارونه داسلام له نظره

څرنګه چې داسلام سپیڅلی دین دبشریت دژغورنې تضمین کوي او الله پاک په خپلو بندګانو ټول هغه څه ناروا ګرځولي کوم چې په هغه کې ددوی لپاره زیان نغښتي وي دبیلګې په ډول دخوګ غوښه چې دنورروناروغیو تر څنګ یي دادي اوس ددې حرامې غوښې څخه را پیداشوې ناروغۍ مخ په خوریدو دي اویا لکه دزنا ناوړه عمل چې دایډز دوژونکې اولا علاجه ناروغۍ دخپریدو یوه لاره ده همدارنګه مخدره توکي چې دانسان بدن . اقتصاد ،ټولنیزحالت ته ډیر لوی زیان متوجه کوي نوځکه داسلام په دین کې ددې توکو استعمال حرام اومنعه دي.

داسلام په تاریخ کې دمعتادینو لپاره ډول ډول جزاګانې ورکول کیدې دبیلګې په ډول استادحسین مجرب مصري په خپل کتاب کې لیکې:

عثماني خلیفه سلطان مرادڅلورم ددخانیاتو استعمالوونکي تر فشار لاندې ونیول اودهغوپرضدیې په مجلسونوکې جاسوسان وګمارل اومعتادین به یي اعدامول .دایران سره دجګړې پروخت یې خپل عسکر یا هم جنګي اسیران چې معتاد به وو اعدامول .

لومړي شاه عباس (۱۶۲۹) دایران پاچا به ددې خلکوپوزې سورۍ کولې او دهغه زوې شاه صفي به سرب ویلې کول او دهغوپه خولو کې به یي اچول.

دمخدره توکو دحرمت په اړه واضح دلایل شتون لري چې په ترتیب سره یي یادونه شوې ده.

دمخدره توکو حرمت دقرآني ایتونو پربنسټ:

په قرانکریم کې دمخدره توکو دحرمت په اړه ګڼ شمیر آیتونه شته دي چې دبیلګې په ډول یي یو څو په لاندې ډول سره ذکرکوو:

څرنګه چې دپنځوخیزونو ساتنه داسلامې ضرورتونو څخه ده :

ددین ساتنه ،دعقل ساتنه ،دځان ساتنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

،دمال ساتنه ،اودشرف ساتنه
يومسلمان دقرآن اوسنتو دنصوصوپه اساس دنفس له وژلو اوهلاکت ته دهغه له اچولو څخه منع کړاي شوی دي لکه چې دالبقره په (۱۹۵) آيت کې الله ج فرمايي:
[ولاتلقوبايد يکم الی التهلکة]
ژباړه: ځان په خپلولاسونوپه هلاکت کې مه اچوی.
همدارنګه د النسا په (۲۹) آيت کې راځي :
[ولاتقتلوا انفسکم]
ژباړه:مه وژنی ځانونه خپل.
لکه څرنګه چې دمخدره توکو استعمال هم په حقيقت کې دځان وژنه ده او په خپل لاس خپل بدن ته دزهروننويستل دي چې دانسا ن دبدن دناتوانۍ اوپه ډول ډول ناروغيو داخته کيدو لامل کيږي اودمړيۍ کچه په معتاد کسانوکې نظر غيرمعتاد کسانوته زياته ده نوددې آيتونو پر بنسټ هغه ناروا اوحرام دي.
همدارنګه په مخدره توکو دپيسو ورکول اودهغه مصرفول يوبې ځايه اوبې ګټې مصرف دي چې له بيځايه مصرف څخه هم په قرآن کې منع شوې ده ،لکه چې الله ج داسراء دسورت په (۲۶) آيت کې فرمايي:
[ولاتبذرتبذيراً]
ژباړه:بې ځايه خرڅ مه کوي
همدارنګه په قرانکريم کې اسراف کوونکې اوبې ځايه مصرف کوونکوته لعنت ويل شوی اوهغوي يې دشيطان ورونه بللي دي .
اولکه څرنګه چې روغ بدن دلوي خداي ستر نعمت دي او دقيامت په ورځ به ددې نعمت پوښتنه کيږي لکه چې الله پاک د التکا ثر په (۸) آيت کې فرمايي:
[ثم لتسألن يومئذ عن النعيم]
يعنې داخرت په ورځ به ددنيوي نعمتونوڅخه پوښتل کيږي .
ځينې مفسرين وايي چې له نعيم څخه پدې آيت کې مقصد روغتيا ده.
همدارنګه نشه يي توکي الله پاک دشيطان عمل بللی دي او دالما ئده په (۹۰) آيت کې فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[یاایها الذین آمنو انما الخمروالمیسروالانصاب والازلام رجس من عمل الشیطا ن فاجتنبوهُ لَعلکم تفلحون]
ژباړه: ای هغه کسانو چه ایمان موراوړی دی بیشکه چه شراب ،او قیمار ،او نښی ، او په غیشوسره پالونه پلیت دی ، دشیطان دعمل څخه دی اوددی څخه لری والی وکړی ښایی تاسی کامیاب شی.
که چیري پورتنیوآیتونوته ځیر شو په ډاګه څرګندیږي چې الله پاک په خپل سپیڅلي کتاب کې دخپلو بندګانو روغتیا اوسلامتۍ ته څومره پاملرنه کړې او خپل بندګان یي دهغه شیانو له استعمال څخه منع کړي کوم چې دانسان دروغتیا لپاره مضر دي چې دلته مونږ یوازې دمخدره توکو په اړه دبیلګې په ډول یادونه وکړه.
نوټولومسلمانانوته پکارده چې دالله(ج) ټول اوامر پرځان عملي اوله نواهیو څخه ډډه وکړي تر څویې په دواړو جهانونوکې بریالیتوب اوسوکالۍ په برخه شي.
دمخدره توکوحرمت دنبوي احادیثو پربنسټ:
دمخدره توکوپه اړه دقرآني آیتونوتر څنګ دنوموړوتوکو دحرمت ،زیانونواوبدو پا یلو په اړه زیات شمیر احادیث راغلي چې دبېلګې په ډول به ترې یادونه وکړو:
په حدیث شریف کې راغلي دي:
[دقیامت په ورځ له بنده څخه مخکې لدې چې قدم یې لا نه وي اخستی له عمر څخه یې پوښتنه کیږي چې څنګه یې مصرف کړئ ،له عمل څخه یې پوښتنه کیږي چې څه کارونه یې کړي ،له مال څخه یې چې له کومې لارې یې لاس ته راوړئ ،اوله بدن څخه یې چې څرنګه یې آخر ته رسولی].(داحدیث دترمذي روایت دي)
له پورتني حدیث څخه له ورایه څرګندیږي چې په اسلام کې روغتیا ته څومره پاملرنه شوې ده اوهروګړی دهغه په ساتنه مکلف دي همدارنګه مخدره توکي چې نه یوازې روغتیا ته زیان دي بلکه مال هم بې ځایه پکې مصرفیږي اویوناوړه عمل هم شمېرل کیږي چې دپورتني حدیث مطابق ددې ټولو پوښتنه به کیږي.
همدارنګه امام احمد ابن حنبل دام السلمه له خولې داحدیث نقلوي چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[رسول الله (ص) له هرې نشه راوړونکې اومخدرې مادې څخه منع کړې اودخانیات دمخدراتواوغړوسستونکو له جملې څخه دي].
اولکه څرنګه چې مخدره توکي دخولې دبدبويي اوتعفن سبب کيږي او دهغه له بد بويي څخه غير معتاد کسان هم آزاريږي چې دايوه ګناه ده چې معتادکس يي ترسره کوي .څکه چې په صحيح بخاري او صحيح مسلم کې له جابر(رض) څخه حديث روايت شوی دی چې رسول الله(ص) فرمايلي دي :
[له هر څه څخه چې خلک اذيت کيږي ،ملايکې هم ترې اذيت کيږي]
اوپه بل حديث کې راغلي چې رسول الله(ص) فرمايي :
[څوک چې مسلمان آزاروي زه يي آزار يااذيت کړم اوڅوک چې ما آزاروي نو خداي(ج) يي آزار کړی دی]
لکه څرنګه چې طبي څيړنو هم داښودلې چې ددخانياتو ضرر نه يوازي معتاد ته دی بلکه ورسره کسان هم اغېزمن کوي چې هغوي ته Passive Smoker ويل کيږي چې دا کار هم نارواکاردي .
لکه چې ابوسعيد خدري(رض) روايت کوي چې رسول الله(ص) وفرما يل :
[لا ضَرَرولاضِرار]. يعنی مه چاته ضرر رسوی اومه ضررمنی
روغتيا داسلام په دين کې ځانګړی اهميت اومنزلت لري چې له هره اړخه دې موضوع ته پوره پاملرنه شوې ده .لکه رسول الله(ص) چې فرمايي :
[غښتلی مسلمان دخداي په نزد غوره اومحبوب دي له کمزوري مسلمان څخه ،په دواړوکې خير اوبرکت دي . په هغه چاروکې چې ستاسو پکې ګټه وي راغب اوحريص اوسی . له خدايه مرسته وغواړي اوعاجز مه کېنينی.] مسلم
دروغتيا دارزښت په اړه په يوه حديث شريف کې راځي چې فرمايي :
[له خداي څخه عفوه يا ښښنه ،عافيت اوروغتيا وغواړی له ايمان اويقين څخه پس تر روغتيا غوره شی چا ته نه دي ورکړل شوي]. نسايي
همدارنګه په بل حديث شريف کې راځي چې :[بيشکه ستا درب په تاباندی حق دی اوستاد بدن په تاباندی حق دی .] بخاري
شراب چې يو له مخدره توکو څخه دي او دانسان بدن ته ډېر زيانونه لري اودحرمت په اړه يي له دې حديث څخه يادونه کوو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابن عمر څخه روایت دي چې رسول الله (ص) وفرمایل :[هرنشه راوړونکی شی شراب اوهر نشه راوړونکی حرام دی ،چا چې په دنیا کې شراب وڅښل اومړ شو توبه یې ځینې ونه کړه ،دآخرت له شرابو ورته نه ورکول کیږي] مسلم

همدارنګه په یو بل حدیث شریف کې راځي :

[په شرابوکې هیڅ ډول شفا دهیڅ ډول ناروغۍ لپاره نشته بلکه هغه پخپله درد اوناروغي ده]. مسلم

په یوبل حدیث شریف کې دروغتیا په اړه راځي چې :

رسول الله (ص) فرمایي :

[دوه نعمته دي چې اکثره خلک په هغوکې غولیږي اوپه قدر یې نه پوهیږي چې یو روغتیا او بل فارغ وخت دي] بخاري

ددې احادیثو څخه دښې روغتیا ګټې او دروغتیا ساتنې اهمیت داسلام په سپېڅلي دین کې ډیر روښانه معلومیږي اودمخدره توکو ضررونه او دهغه حرمت هم پکې څرګند دې نوټولومسلمانانو ته لازم دي چې په پورتنیو احادیثو پوره عمل وکړي.

دمخدره توکو په اړه دځلورګونوفقهونظریې :

دمخدره توکو داستعمال په اړه دځلوروا ړومذاهبو نظریات په لاندې ډول دي:

لومړی:داحنافونظریه:

شیخ شرنبلالي داحنافوله فقهاوو څخه دي چې دمخدره توکو حرمت یې تصریح کړی او دخپلې فتوی لنډیز یې په نظم اړولي چې استعمال ،پیرودنه ،اوخرڅلاو یې حرام اواستعمال یې دروژې با طلوونکی بللئ.

همدارنګه د شیخ مسیري چه داحنافو یو بل فقیه دی دهغه د نظر په هکله دهغه شاګرد شیخ اسماعیل نابلېسي وایي چې :

شیخ مسیري چې زمونږ دزمانې شیخ مشایخ دی ددخانیاتو داستعمال په هکله یې دممنوعیت فتوی ورکړې ده.

شیخ عمادي ،مُحَمَّد علاوالدین حصکفي ،شیخ رجب احمد ، مُحَمَّد عبد العظیم مکي ،شیخ ابوالحسن مصري ،مُحَمَّد ابن صدیق زبیدي او ددي فقهې نور پیروان هم ورته نظر لري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم: دمالکي فقهې نظریه :

شیخ ابراهیم لقماني چې دمالکي فقهاوو څخه دي دمخدره توکو حرمت یې ثابت کړی او په دې اړه یې یوه لویه رساله لیکلې ده. همدارنګه شیخ سالم سنهوري یوبل مالکي فقیه دخانیات حرام بللي اودخپل عمر تر پایه په خپله خبرهولاړ وو او هیڅ دهغه مخالفت ونکړ.

شیخ خالد سویدي ، شیخ مُحَمَّد ابن فتح الله ابن علي مغربي ،ابوغیث قشاش مغربي اونور دمالکي فقهې پیروان هم پدې آند دي .

دریم :دشافعي فقهې نظریه :

شیخ نجم الدین غزي چې دشافعي فقهې یو پیرو دي وایي:

په دخانیاتو نوي روږدي کسان وایي چې سړی نه بیهوشه کوي که چیرې داسې هم وي ،څرنګه چې دانسان دبدن غړي سستوي نوځکه حرام دي ځکه چې په دې اړه مُحَمَّد(ص) فرمایلي دي :

[چې هرمست کوونکی اونشه راوړونکی شی حرام دي.]

ددې موادو په استعمال مداومت کبیره ګناه ده لکه څرنګه چې په نوروصغیره ګناهونوکې هم دا ع‌مه قاعده ده.

څلورم :دحنبلي فقهې نظریه :

ددې فقهې یو پیرو شیخ مصطفی رحیباني چې دنجد له سیمې څخه دي وایي چې :

دحنبلي فقهې ډیر پیروان دمخدره توکو کارونه ناروا ګڼي .

شیخ مُحَمَّد حنبلي ،شیخ منصور بهوتي او شیخ عبدالله ابن شیخ مُحَمَّد ابن عبدالوهاب دنوموړې نظریې سره هم نظره دي.

دمخدره توکو په اړه داسلامي متأُخرینو علماوواوپوهانو نظریات:

لکه څرنګه چې پورته ذکر شول چې دمخدره توکو کارونه په اسلام کې ناروا ګرځېدلې ده اوپدې اړه ګڼ آیتونه او احادیث هم بیان شول ددې تر څنګ اسلامي علما او پوهان هم په دې اړه چپ نه دي پاتې او دمخدره توکو په اړه یې خپلې سالمې اوکټورې نظریې په لاندې ډول بیا ن کړې دي:

الف :ډاکټر عبدالجلیل چلپي داسلامي تحقیقاتو دانجمن غړي خپل نظر داسې وایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته تردې چې ګڼ شمېر اوډول ډول طبي خپرونې مې ددخانياتو په اړه ولوستې او دهغه روغتيايي ، ټولنيزاواقتصادي زيانونه مې له نظره تېرکړل په صراحت سره وايم چې استعمال يې حرام قطعي دي اومعتادو کسانو ته لازمه ده چې هغه پرېږدي اونورکسان دې له هغه څخه ډډه وکړي .

ب :شيخ مُحَمَّد ابراهيم دسعودي عربستان پخواني لوی مفتي فتوی ورکړې چې : ددخانياتو په خباثت ،بد بويي اوبيهوشولو کې شک اوشبهه نشته نو ځکه دصحيحو رواياتو ،سالم عقل او معتبرو طبيبانو دنظريو پر بنا هغه حرام دي .
ج:مصطفی مُحَمَّد حد يدي داسلامي تحقيقاتو دټولنې غړی وايي:
ددخانياتو استعمال په بشپړ ډول نفس ته مضر دی اوکوم شی چې نفس ته مضر وي دعقل او شريعت له مخې حرام دي .
د: شيخ ډاکټر ذکريا بری داسلامي بحثونو اوتحقيقاتو غړی وايي چې :
داوسني طب پر بنسټ چې کومې ليکنې ما په دې اړه لوستلې دي مخدره توکي دانسان دنفس ،عقل اومال دتلف کيدو سبب ګرځي په داسې حال کې چې خداي (ج)مونږ ته دهغه په خوندي ساتنه اونه تلف کولو امر کړی نوله دې څخه ددخانياتو حرمت په ټولو ډولونو او شکلونو ثابيتيږي ،حرمت يې قطعي اويقيني شميرل کيږي تر څو دوکړي اوټولنې روغتيا ،ژوند اومال خوند ي پاتې شي.
ه :ډاکټراحمد عمر هاشم دالازهر دپوهنتون داصول دين دپوهنځی دحديثو دڅانګې استاد اورييس وايي:
ما چې کوم احاديث او آيتونه ددخانياتو په اړه اورېدلي دي زما په اند ددې توکو په حرام والي کې هيڅ شک نشته او مطلق حرام دي ،نو موږي په خپله ليکنه کې ډيرآيتونه او احاديث راوړي دي چې دمخدره توکو حرمت په ډاګه کوي .
همدارنګه نوموړي په خپله ليکنه کې دWHO د۱۹۷۵ زېږديز کال وينا پدې ډول يادونه کوي :
دهغوکسانو شمير چې ددخانياتو داستعمال له وجې مري تر هغو چې د طاعون ،کولرا ،چيچک ،جذام اومحرقې له کبله مري زيات دي ،همدارنګه داسازمان تائيدوي چې ددخانياتو پرېښودل دروغتيا دښه والي اودعمر زياتوالي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لامل کيږي چې دنورو ټولو طبي وسيلو څخه داسې بريا ليتوب نه شي تر لاسه کيدای.

دمخدره توکو په اړه داسلامي ټولنو نظريات:

څرنګه چې مخدره توکي په اوسنی نړۍ کې يوه کړکېچنه موضوع ده او دډيرو ګڼو ستونزو دراټوکيدو لامل شوي دي نو ددې موضوع دحل او ددي کړکيچ دهواري په موخه اسلامي ټولنو خپل مسئوليت ادا کړی اوپه مختلفو غونډوکې يي دمخدره توکو پرضد څرګند پاڼې اعلام کړې دي چې مونږ يي يوازې د څو بيلګويادونه کوو:

دجامعهِ الازهر دفتواګانو ټولنې په يوه غونډه کې دمخدره توکو په اړه يوهفتوي صادره کړه چې په مجلة التصوف الاسلامي کې د ۱۹۸۴ زيږديزکال داکتوبر په مياشت کې په لاندې متن سره خپره شوه:

دعلماوواوطبي متخصصينو يا ماهرينو په شهادت دمخدره توکو روغتيايي - ضررونه په يقيني اوقطعي ډول په اثبات رسېدلي ځکه چې هغه دسږو ،حنجرې ،ځيګر ،پانقراص اودبدن دنورو برخو د سرطانونو لامل کيږي همدارنګه دزړه او رګونودسيستم دناروغيو سبب کيږي .همدارنګه يې ضرر مال ته رسيږي ځکه چې دمعتاد کس دمال اوپيسو مصرف نه يوازې بې ګټې بلکې دهغه په تاوان دی.

اوحضرت مُحَمَّد(ص) روغتيا اومال ته دضرررسولو څخه منع کړې او فرمايي: (لا ضَررولا ضِرار) .

[لدې کبله مونږ دهغه په استعمال ،توليد ،واردولو ، صادرولو او سوداګرۍ يعنې پيرودنې اوپلورنې دحرمت فتو ی ورکوو].

همدا رنګه اسلامي نړيوال کنفرانس چې په ۱۹۸۲ زيږديز کال د مارچ له۲۲- ۲۵ په مدينه منوره کې داير شوی وو دمسکراتو ،مخدراتو او تنباکو دکرنې اوسوداګرۍ دتحريم په اړوند فتوا ورکړې ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمخدره توکو دحرمت اوکراهیت دلایل :

١) مخدره توکي نه خواړه دي نه درمل نوځکه حرام دي.
٢) استعمال یي عبث اولهو لعب کار دي چې دا حرام دی .
٣) استعمال یي بدعت دي چې هر بدعت ګمراهي ده .
٤) هر هغه څه چې نشه راولي او مخدره وي دشرابو په ډله کې را ځي چې شراب حرام دي .
٥) مخدره توکي خبیث شی دي اوهر خبیث شی حرام دي .
٦) دفتنې او مصیبت سبب کیږي .
٧) دعقل او نفس فا سدوونکي دي او انسان له لمانځه اودخداي له ذکره باسي چې داکار دمعقول اومنقول دلیل پر بنا حرام دي .
٨) دخانیا ت دعذاب له وسیلو څخه دي چې خداي(ج) هغه دعذاب په وخت کې یاد کړي .
٩) دمخدره توکو په وسیله نوروته ضرر اوآزار رسیږي نوځکه حرام دي لکه چې الله ج فرمایي:
[ځوک چې بې ګناه مسلمان آزاروي هغوي دبهتان او ګناه لامل ګرځي].
همدارنګه حدیث شریف دي چې :
[هر آزاروونکی په دوزخ کې دي] .
١٠) ځرنګه چې اصراف دي نو په شرعي نصوصو سره حرام دي .
١١) دمخدره توکو په استعمال سره دانسان بدن ته لوګی ننوزي او لوګی له اور څخه راپیدا کیږي او داور خوړل حرام دي .
حدیث شریف دي چې :
[خدا ي (ج)اور دخوړو په حیث مونږ ته نه دي پیداکړی] .
١٢) په هغه کې شیطان ته ورته والی دي ځکه چې استعمالوونکی یي اور په لاس کې اخلي .
١٣) حراموالی یي دفقیهو په اتفاق سره ثابت شوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مخدره توکو دروږدوکسانودرملنه داسلام له نظره :

څرنګه چې زمونږ ټولنه الحمدلله یوه اسلامي ټولنه ده نودهر چا لپاره دا اړینه ده چې داسلام په اصولو او اسلامي ارزښتونو ځان خبر کړي اودهغې په رڼا کې خپل ژوند پر مخ بوزي .

دایوڅرګند حقیقت دي چې داسلام مبارک دین مسلمانان یو له بل سر ه مرستې اوخواخوږۍ ته هڅوي او په خپلو پیروانو غږکوي چې دبېوزله او اړو خلکو سره مرسته وکړي او لاس نیوی یي وکړي اوسمه لاروروښیي نو پر همدې بنسټ زه دلته داسلام له نظره دناروغانو په ځانګړي ډول دمعتادینو ددرملنې ارزښت په لنډه توګه څېړم.

لکه څرنګه چې دمخدره توکو پرضد مبارزه په دوو (۲) بنسټیزو طریقوولاړه ده : چې یوه وقایه یا مخنیوی او بله معالجه یا درملنه ده چې له وقایې څخه موخه داعتیاد څخه ځان ساتنه اوددوام کولو ممانعت دي او له درملنې څخه موخه دمعتاد کس دژغورنې لپاره کوښښ اوهلې ځلې دي کوم چې دخطر په منګولو کې راګیر وي.

دوقایې له لاروچارو څخه یوه هم ځان ساتنه او دمخدره توکو په استعمال نه اقدام کول دي ځکه دانسان نفس هغه تشویقوي چې دمخدره توکو خوند وڅکي او دهغه نتیجه وګوري چې همدایي دروږدیتوب پیل او دبدمرغیو کندې ته ګوزارېدل وي چې بیا له هغه څخه خلاصون ستونزمن بریښي .

لکه په عربي ادبیا توکې راغلي چې :

دوه ډیر هوښیاراوځیرک ملګري وو یوه ملګري هغه بل ته وویل :

په مونږ دواړوکې کوم یو ډیر هوښیار اوچالاک دي ؟

ملګري یي ځواب ورکړچې : زه ! ځکه چې که چېرې په کوم مصیبت اخته شوم پوهېږم چې څنګه ځان ترې وژغورم.

لمړني ملګري ورته وویل چې زه تر تا ډیر ځیرک اوهوښیار یم ځکه چې کله زه په شر اومصیبت وپوهېږم پکې نه لوېږم.

په رښتیا هم عاقل هغه څوک دی چې لومړی فکر وکړي بیا عمل وکړي ځکه چې که یو ځل څوک داعتیاد کندې ته ورولوېدل نو بیا یي ژغورنه سخته او ډیر کړاو ته ضرورت لري او ژغورنه یي ډیره یقیني هم نده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمخدره توکو څخه دوقايې په اړوند په يو ه ټولنه کې امر بالمعروف اونهې عن المنکر ډېرزيا ت مرستندوی رول لوبوي .لکه چې الله پاک فرمايي :
[والمؤمنون والمؤمنا ت بعضهم اوليا ء بعضٍ يا مرون بالمعروف وينهون عن المنکر] التوبه ٧١ ايت
ژباړه:مؤمن سړی اومؤمنې ښځې ځنې يي يو دبل دوستان دي چې حکم کوي دوي په نيکيو اومنع کوي له بديو څخه .
څوک چې په مخدره توکو يو روږدی کس له مخدره توکو څخه وژغوري نودادخير دليل دي او هغه يي له شره خلاص کړي دي ،دااسلامي اخلاق دي چې حضرت مُحَمَّد(ص)مسلمانان دې ته هڅولي اوفرمايلي يي دي :
[څوک چې له يوه مسلمان څخه يوه ستونزه دفع کړي ،خدای(ج) دهغه څخه دقيامت دورځې له ستونزو څخه يوه ستونزه دفع کوي او خدای(ج) دبنده سره په مرسته کې دي ترهغوچې هغه ديوبل مسلمان ورور په مرسته کې وي] مسلم
همدارنګه يو مسلمان ته په کار ده چې دنورو له ستونزو ځان خبر کړي او په چاروکې غفلت ونه کړي ځکه چې مُحَمَّد (ص) فرمايي:
[اونه دي بشپړ مسلمان له تاسو څخه هغه څوک چې څه شی ځان ته خوښوي نورو ته يي هم خوښ نه کړي] مسلم اوبخاري
له پورتنيو څرګندونو څخه داعتياد دوقايي ارزښت په ډاګه کيږي او دهغه دلا اغېزمنتوب لپاره اړينه ده ترڅوهغه څوک چې دوقايې لپاره منډې ترړې کوي بايد په مخدره توکو روږدي نه وي او د معتادينو لپاره يوه ښه بيلګه وي.
همدارنګه دمعتادينو درملنه هم بايد له پامه ونه غورځول شي اوپه دې ډګرکې هم بايد ګړندي ګامونه واخلو ترڅويوه سالمه ټولنه رامنځ ته کړو او دبدمرغيو لړۍ ته دپای ټکی کېږدو.
داسلام دين هرناروغ هڅوي چې خپل ځان معالجه کړي ،حديث شريف دي چې :
[اې دخدای بندګانو خپل ناروغان تداوي کړي ځکه چې خدای (ج) دهرې ناروغۍ لپاره دوا پيدا کړې] ترمذي

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنگه معتاد کس باید په ټولو ممکنه وسایلو سره تداوي شي ځکه دمعتاد درملنه خیر ،ترحم اوله بېوزلو سره مرسته ده چې په دې اړه ح مُحَمَّد(ص) فرمایلي دی :

[دمسلمانانوصفت دهغو په ترحم اومهربانۍ یو پر بل باندې دی اولکه یوبدن داسې دي چې که یوغړی ناروغه شي ټول بدن ورسره په تکلیف او بې خوبه وي]. بخاري اومسلم

ددې څېړکي په لوستلو سره دې خدای ج وکړي چې هر مسلمان که په مخدره توکو روږدي وي له نوموړو موادو څخه لاس پر سر او یا هم بل هر با احسا سه او هېوادپال وګړی نورو ته دنصیحت او سمې لارې په ښوولو سره خپله ایماني وجیبه تر سره کړي اودخپل دین په ټولو اصولوپابند واوسي.

نوګرانوهېوادوالو ! راځی چې په یوه غږاوټینګ یووالي سره دمخدره توکو په وړاندې مبارزه وکړواوله دې مهلکې بلا څخه خپل ګران اوبېوزله هېوادوال وژغورو.

په ګران هېوادکې دیوې اسلامې ،قانونمندې ،روغې اوسالمې ټولنې په هیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی

دمخدره توکوصحي ضررونه

لکه څرنګه چي مخدره توکي اودهغه کارونه اوسمهال زمونږ په هیواد کي یوه لویه ستونزه او دعامي روغتیا په وړاندي یوه لویه ننګونه ده چي دنورو ګڼ شمیر اضرارورترڅنګ دانسان بدن ته ډیر مضر دي او دډول ډول ناروغیو اوروغتیایی ستونزو لامل کیږي.

همدارنګه زمونږ په هیواد کي له بده مرغه په مخدره توکو دروږدوکسانوشمېر ورځ تر بلي زیاتیږي چي دمخدره توکو سره دمبارزې دوزارت دویاند له وینا سره سم دمعتا دینوشمېرپه افغانستان کي اوسمهال یو میلیون ته رسیږي چي یوسل اوشل زره یي ښځینه دي چي لامل یي په هېواد کي اعتیاد ته مساعد شرایط اوله ګاونډیو هېوادونوڅخه دکډوالو بیا راستنېدنه.......... کېداي شي .

همدارنګه دمخدره توکوپراخه کرکیله دي توکو ته دآسانه لاس رسي او اعتیا د دلا خپرېدوېوبل غټ لامل دي.

SECURITY MAP AND OPIUM POPPY CULTIVATION IN AFGHANISTAN BY PROVINCE, 2007-2008

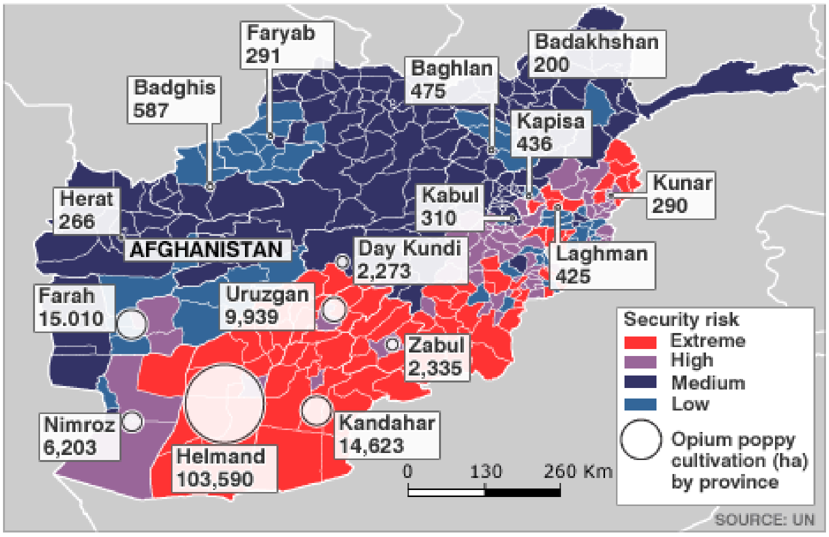

په دي انځور کي دمخدره توکو دکرکیلي سیمي په ګوته شوي دي.

په دي څپرکي کي به دمخدره توکو په صحي اضرارولند بحث ولرو ولي کوم مخدره توکي چي په افغانستان کي ډیر کاریږي غواړم چي په ځانګړي ډول دهغه په اړه زمونږ هیوادوال زیات پوهاوی ولري او له ضررونو څخه یي خبر شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنباکو(Tobacco) :
دایوشین رنګه بوټی دي چې ډیره پخوانۍ تاریخچه لري او له بده مرغه زمونږپه هیواد کې ډیراستعمالیږي البته دسګرټ ،چلم اونصواروپه بڼه چې دانسان روغتیا ته ډیر زیان رسوي

سګرټ (Cigarettes) :

دنړیوال روغتیايي سازمان (WHO)دتعریف له مخې دسګرټو دمعتاد لپاره دوه تعریفونه شوي دي :
لومړی : هغه کس چې دژوند تر دې شېبويي سل (۱۰۰) سګرټ څکولي وي.
دوهم : هغه کس چې په یوه اونۍ کې شپږ (٦) سګرټ وڅکوي.

دسګرټو استعمال یوه لویه ستونزه ده چې زیاتره قربانیان یي دمخ پر وده هیوادونو وګړي تشکیلوي.
دWHO له څرګندونو سره سم په نړۍ کې په هرو ۱۵ ثانیوکې یو کس دسګرټو په اثر دزړه دناروغیو ، دویني لوړفشاراودسږیودسرطانونو او اونوروناروغیو له کبله خپل ژوند له لاسه ورکوي چې ددې له جملې څخه ۲/۳ دمخ پرووده هیوادونو استوګن دي چې ډېری یي تنکي ځوانان او ځوانانۍ دي .
همدارنګه کارپوهان وړاندوینه کوي چې تر ۲۰۳۰ زیږدیزکال پورې کېداي شي دسګرېټو له کبله دمړینوکچه په کال کې لس میلیونو ته ورسیږي چې دابه ترټولو مهلکوناروغیو زیاته مړینه وي.
دWHO دوینا پراساس دزړه دناروغیو له کبله ۴۰ % اودټولو مړینو ۱۲.۵% د سګرېټو له کبله رامنځ ته کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسګرېټواغېزې :

سګرېټ چې دانسان روغتیا ته ډېرمضردي او دهغه په دود کې کاربن -مونواکساید ،نیکوتین ، ارسنیک ، راډیواکټیو مواد او په زرهاوونور مضرهمواد شتون لري .

څېړنوښودلې چې په سګرټ کې ۴۵۶۰ زهري مواد چې له دې ډلې څخه یې ۶۰ سرطان زیږوونکي دي شتون لري.همدارنګه د۱۹۷۷ زېږدیزکال دبریتانیې دشاهي پوهنتون په یوه اعلامیه کې راغلي چې که چیرې په یوه سګرټ کې موجود نېکوتین دورید له لارې یو روغ انسان ته زرق شي دهغه دوژلو لپاره کافي دي.

دسګرت له دود سره داستنشاق شوو نیکوټینو له جملې څخه ۲۵٪ نیکوټین دوینې دوران ته جذب کیږي اوپه ۱۵ ثانیو کې دانسان دماغ ته رسیږي چې په دماغ کې دځینو کېمیاوي بدلونونو لامل کیږي همدارنګه هغه عصبي لارې چې دمغز له قشرسره اړیکې لري فعالوي چې همدا یې داعتیادلامل کیږي اودسګرټومعتاد ته وروسته تر دوو 2 ساعتونو:

په فکري تمرکز کې ستونزه ،خوبجن حالت ،خستګې او ناقراري پیداکیږي .

همدارنګه سګرټ دروغتیا یولړنورې ستونزې هم رامنځ ته کوي چې په لاندې انځورکې یې لیدلای شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

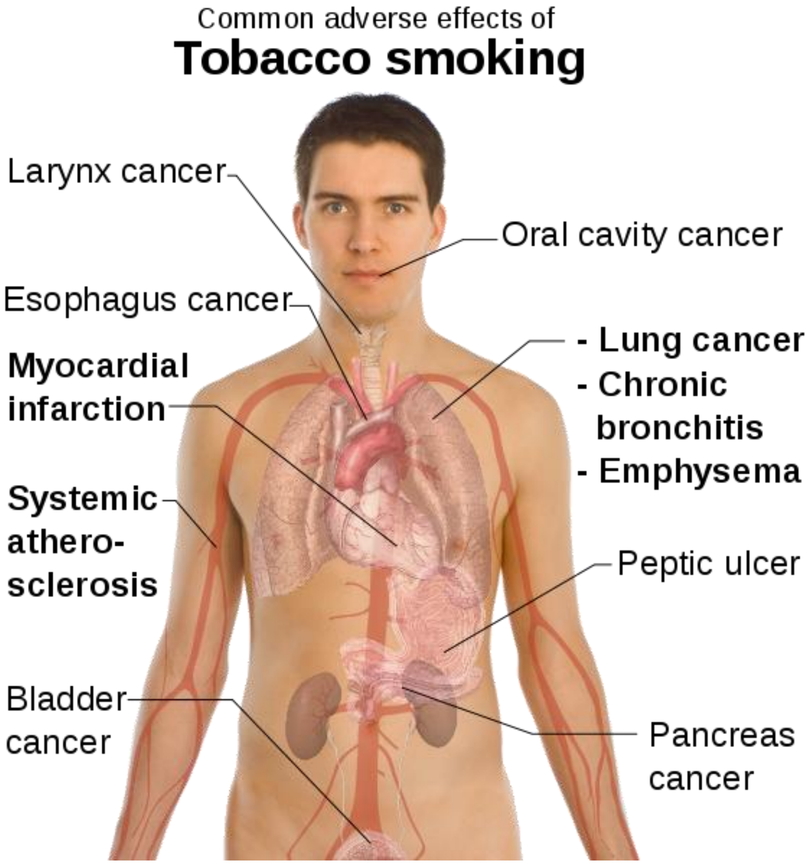

- دحنجرې سرطان
- دمرى سرطان
- دسږيوسرطان
- دبرانشونومزمن تسپوديا التهاب

← 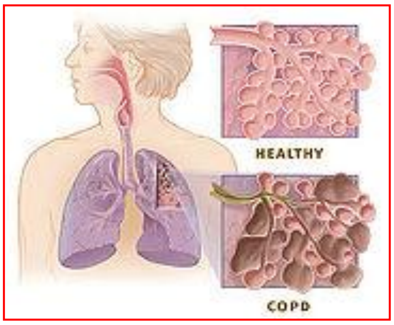

- ايمفيزيما
- دزړه احتشا
- دمعدې ټپونه
- درګونوسختيدل
- دپانقراص سرطان
- دمثانې سرطان

دخولې سرطان چې دنصواروله کبله رامنځ ته کيږي چې په لومړيومرحلوکې ديوکوچني ټپ په بڼه وي وروسته کيداي شي چې اندازه يې ديوه ګلپي دګل په برابر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دخولي دسرطان لومړنۍ مرحله)

نیکوتین چي په سګرېټو(تنباکو)کي شتون لري اوبدی اړخیزي اغېزي (Side effects) لري چي په لاندي ډول دي:

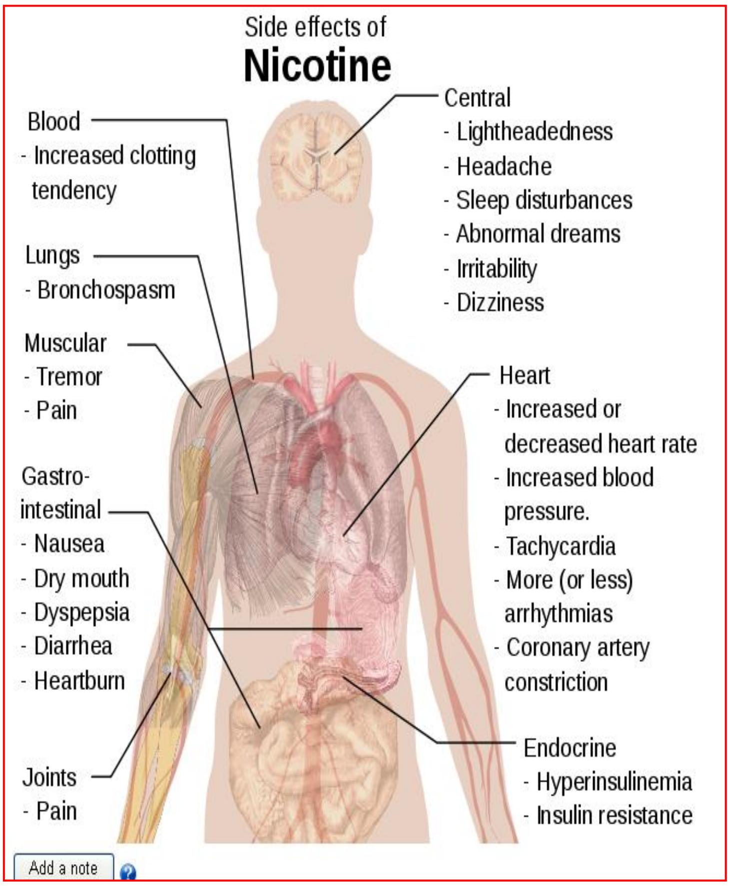

په عصبي سیستم یي اغېزي:

- سردردي
- دخوب خرابوالی
- وېرووونکي خوبونه لیدل
- ژرپه قهرېدل
- ګنګسیت

په زړه یي اغېزي:

- دزړه دضربان زیاتوالی یا کموالی
- دويني دفشارلوړوالی
- لږه یا ډېره اریتیمیا (دزړه دحرکاتوګډوډېدل)

په هضمي سیستم یي اغېزي:

- زړه بدوالی
- دخولي وچوالی
- سؤهاضمه
- اسهالات
- دمعدي ستونزه
- دخوند داحساس کموالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې اغېزې يې:

☜ په وينه کې دانسولين زياتوالی يا دهغه په وړاندې دمقاومت زياتوالی.

☜ دوينې دپرن کېدوشونتيا زياتوې.

☜ دبرانشونودسپازم لامل کېږي.

☜ دعضلاتوددرد اولړزې سبب کيږي.

☜ اوهمدارنګه دمفاصلوددرد اودبوی دحس دکموالي لامل کېداې شي.

ښځې اوسګرټ څکول:

له بده مرغه سګرټ څکول په ښځوکې هم يوه دپام وړ ستونزه ده چې دهغوي په روغتيا ناوړه اغېزې لري ،همدارنګه دښځولپاره سګرټ پرېښودل دنارينه په پرتله ستونزمن دي .

په ښځو باندې دسګرېټو ناوړه اغېزې په لاندې ډول دي:

♠ په دوو وروستيولسيزوکې په سګرټو روږدوښځوکې دصدري سرطانونوګراف ډيرلوړشوی دي (۸۰% دسږيوسرطان).

♠ په سګرټڅاخته ښځوکې تنفسي ناروغۍ شپږ ځله اودزړه ناروغۍ دوه ځله ترنوروښځوډېرې دي.

♠ دجنين سقط

♠ عقامت يا شنډوالی

♠ دکم وزنه ماشوم زيږول

♠ دامېندوارۍ پرمهال په ګېډه کې دماشوم معلوليت چې دا ترنوروښځو درې ځله زيات ددې ستونزې سره مخ دي

♠ نېکوټين دجنين په عصبي سيستم منفي اغېزه کوي اوپه عصبي سيستم کې دنقص لامل کيږي.

♠ داستروژن دکمبود لامل کيږي

♠ جنسي ناتواني اودوختې زړښت سبب کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسګرېټ پرېښودلولارې چارې:

دڅېړنوله مخې ۳۰%هغه کسان چې دسګرټوپه تاوان هم پوهيږي خوبيا هم دهغه له څکولو څخه لاس نه اخلي ،همدارنګه دسګرټ څکونکوله ډلې څخه ۷۵% يي په خپل ژوند کې دسګرټوپرېښودلو هڅه کوي چې له دې جملې څخه ۳۰% يي تر دوه ورځو پورې پرهيزکولاي شي او له ۵-۱۰ % پورې کسان په دايمي ډول تري خلاصيږي .

اوهغه کسان چې په تدريجي ډول سګرټ کموي دهغه په پرېښودلوزر نه بريالی کيږي مګر ۸۰% هغه کسان چې په ناڅاپي ډول سګرټ پرېږدي په خپل هدف بريالي کيږي.

ځيني خلک دسګرېټ پرېښودلو په خاطر نيکوټين لرونکي ژاولې استعمالوي چې دهغه نيکوټين دخولې له لارې جذبيږي اوکېداي شي چې دخولې دبد خوندۍ اودژامو ددرد لامل شي ،همدارنګه ځيني کسان بيا نيکوټين لرونکی چسپ دسهارله خوا په مټ باندې موښلوي چې دڅکول شوي دود په پرتله ۱/۲ دنېکوټين غلظت په وينه کې توليدوي چې دادواړه طريقې کېداي شي يوڅه مرسته وکړي خوډېرې اغيزمنې نه دي.

دسګرټ پرېښودلو لپاره بايد نېټه وټاکل شي ،دسګرټ څکولو پرمهال لاس ته تغير ورکړي ، له سګرېټ څکونکوسره ناسته ولاړه ونه کړي ، دډاکټر سره مشوره وکړي ، سپورټ وکړي اودسګرېټ پرېښودلو په مثبت اړخونو فکر وکړي چې داکارکېداي شي دسګرټ څکوونکي سره دسګرټ په پرېښودلو کې مرسته وکړي.

چرس (Marijuana, Cannabis) :

دا مواد دبرسام راوړونکو په ډله کې دي چې دچرسو له شين نصوارې رنګه بوټي څخه لاس ته راځي .

چرس يا حشيش chars or hashish دښځينه بوټي له پورتنۍ برخې څخه او Bhang يی چې د چرسوپه پرتله ضعيف تاثير لري دنبات له کښتنۍ برخې څخه ترلاسه کيږي.

دښځينه بوټي لويې څانګې اودنارينه بوټي ټولې برخې اغيزناکې نه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چرس په افغانستان اونړۍ کی ډیر کاریږي اومعمولا په دودي ډول استعماليږي چې دچلم اويا هم په سګرټ کې اچول کيږي اوهمدارنګه يوډول ځانګړی پايپ هم لري چې دهغه داستعمال پرمهال دچرسوڅکوونکي ترې کاراخلي چې دانسان بدن ته ډير زيان لري.

دچرسواغېزه له څکولو ۱۰-۲۰ دقيقې وروسته پيل کيږي او۲-۳ سا عته دوام کوي.
دچرسومؤثره ماده Tetrahydrocannabinol نوميږي چې په mg ۵۰۰ښه کيفيت لرونکوچرسوکې ددې موادو کچه۵-۱۵مليګرامه ده چې ددې موادونيم ژوند په وينه کې ۷ ورځې دي.
چرس دانسان پربدن لنډمهاله اواوږدمهاله اغېزې لري چې په لنډ ډول ترې يادونه کوو.

دانسان پربدن دچرسواغېزې:

۱- دچرسولنډمهاله اغېزې:

چرس دانسان پربدن مختلفي ناوړه اغېزې لري چې نظر دڅکول شوو چرسو تراندازې پورې اړه لري.په منځنی کچه دچرسوڅکول دوه پړاوه رامنځ ته کوي :لومړی کاذبه -خوشحالي چې ورپسې خوبجن حالت رامنځ ته کيږي همدارنګه دشخص په درک کې بدلون راځي او همدارنګه دسترګې دداخلي فشارټيټوالی ،دخولې وچوالی ، ديخنۍ يا ګرمی احساس ، دزړه دضربان زياتېدنه ،دموازنې خرابوالی ، دخنداا‌وخبروډيروالی ،داشتها زياتوالی ،وېره اووهم او دمنضمې سوروالی هم رامنځ ته کوي .
که چيرې يو کس رواني ستونزې ولري دچرسو استعمال دهغه دتشديد لامل

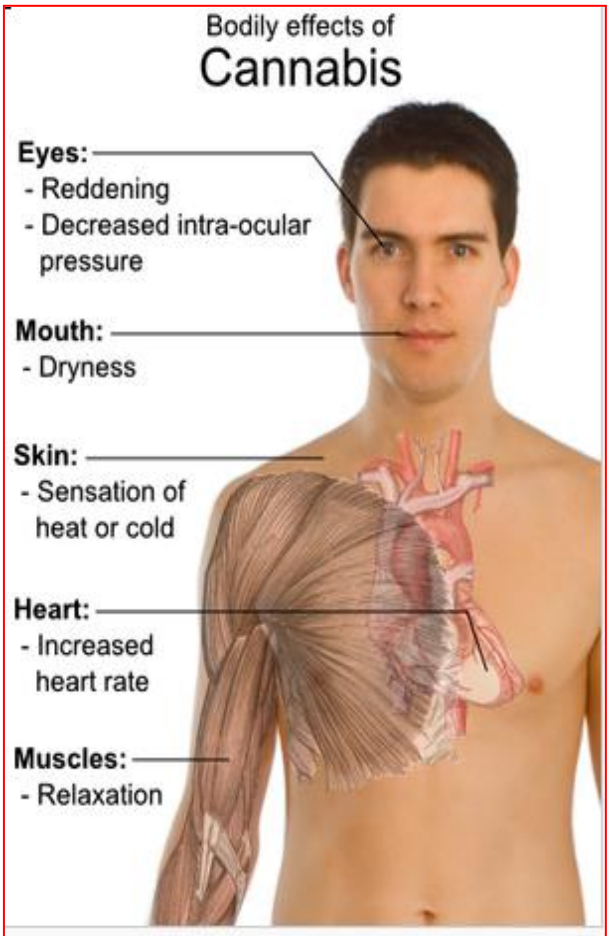

Main short-term physical effects of cannabis.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي. همدارنګه دطب پوهان وايي چې که چېرې يوځوک په خپل ژوند کې يوځل هم چرس وڅکوي اودژوند ترپايه کوم مهال نوموړي شخص ته لېونتوب (Psychosis) پيداشي علت يې کېدای شي هماغه يوځل دچرسواستعمال وي.

۲- دچرسو اوږدمهاله اغېزې:

کيداي شي دحنجرې دالتهاب ،دپزې دالتهاب ،ځنډن دبرانشونوالتهاب .ايمفېزيما ، دحافظې خرابوالى او کېدای شي دزړه دبرېښنايي انځوريا ECG دتغيراتوسبب شي ولې لا تر اوسه دنوموړوموادو داستعمال اودزړه دشديدوناروغيوترمنځ تړاونه دي روښانه شوی.

همدارنګه چرس په مزمن ډول کارولوسره په سېروم کې دټسټسټرون سويه کموي اودسپرمونو دشمېر دکموالي لامل هم کيږي اوپه ښځوکې بيا دغيرنارمل مياشتني عادت اودتبيض دعدم کفايي سبب کېداي شي .

که چېرې چرس په ناڅاپي ډول پرېښودل شي دلاندي اعراضودرامنځ ته کېدوسبب کيږي :

بې خوبي ، زړه بدوالى ، دعضلاتودردونه او مخرشيت .

ترياک اوهېروئين (Opium and Heroin) :

ترياک دکوکناروددسپين رنګه شيرې څخه لاس ته راځي چې خپله توريا نصواري رنګ لري اوپه افغانستان کې په دودي اوفمي ډول کارېږي قوي ددرد ضد خاصيت لري او دفزيکي اورواني روږديتوب لامل کيږي .

دنوموړې مخدرې مادې ناوړه اغېزې به دهېروئينو داغېزوسره يوځاي ذکرشي.

هېروئين هم يو له بنسټيزو نارکوټيکو له ډلې څخه دي چې له مورفين څخه مشتق شوی دي ددماغ دانحطاط لامل کيږي او له قوي روږدي کوونکو موادوڅخه شمېرل کيږي.

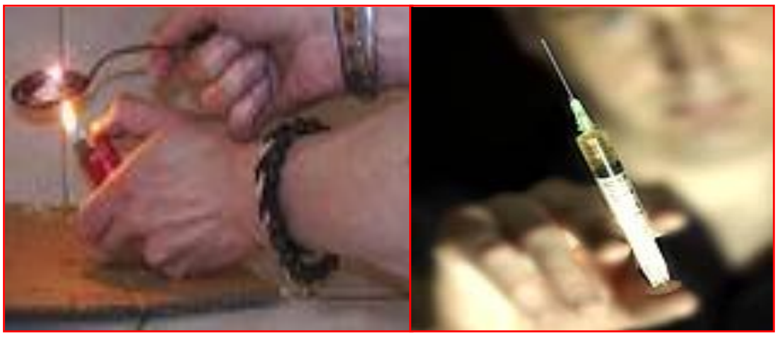

دهېروئينو استعمال له دودي او زرقي لارو تر سره کيږي ،چې دوريد له لارې يې اغيزه ۷-۸ثانيې وروسته څرګنديږي اوپه دودي طريقه يې اغېزه يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه زيات وخت نيسي چي دانسان پر بدن بيلا بيلې ناوړه اغيزې لري چې دااغېزې کېدای شي لنډمهاله اواوږد مهاله واوسي .

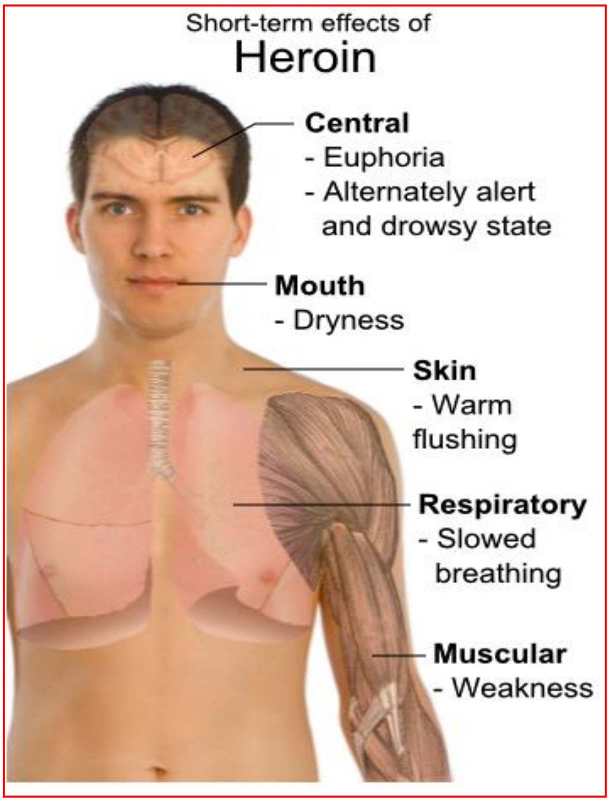

دهېروئينوله استعمال وروسته دوه حالته رامنځ ته کيږي :
لومړی کاذبه خوشحالي منځ ته راوړي چي ۵-۸ دقيقي دوام کوي همدارنګه په مزاج کي بدلون رامينځ ته کوي اودګنګس کېدوسبب کيږي په پوستکي کی ګرموالی ، سوروالی ،دخولي-وچوالی ،دتنفس دشمېر کمېدل ،داطرافو دروندوالی اود حدقې د تنګوالی (Meiosis) لامل کيری.البته دااغيزې په لنډمهال کې په هغه صورت کې رامنځ ته کيږي چي په منځنۍ کچه هېروئين استعمال شوي وي اوکه چېري په لوړه کچه نوموړي مواد استعمال شي دتسمم لامل کيږي چي لاندي حالات رامنځ ته کيږي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهیروئینو لنډ مهاله اغېزې

- دتنفس شمېره ډېره کمیږي (Respiratory Depression)
- محیطي رګونه پراخیږي
- دسترګوحدقه دسنجاق دسر په اندازه کوچنۍ کیږي
- چاړان یا اختلاجات
- دفشاراودزړه دضربان کموالی
- زړه بدوالی اوکانګې
- دسږیوپړسوب(Pulmonary edema)
- کوما
- مرګ

دتریاکواوهېرویینو اوږد مهاله اغېزې هغه وخت رامنځ ته کیږي چې یومعتاد کس داوږده مهال لپاره داتوکي وکاروي.
په ښځواونارینه ووکي دجنسي قوت کمزوري چې کېداي شي دشنډوالي لامل هم شي .همدارنګه دنوموړوتوکو استعمال دوريد له لارې داېډز او زېړي (HIV and Hepatitis B and C)، دوریدونو دکولپس اودزړه دانتاناتوسبب شي اولکه څرنګه چې نوموړي مواد د بدن مقاومت کموي نو روږدی کس کېدای شي چې دتنفسي سیستم او نوروسیستمونوپه انتاناتواخته شي اوپه عصبي سیستم له اغېزوڅخه يي

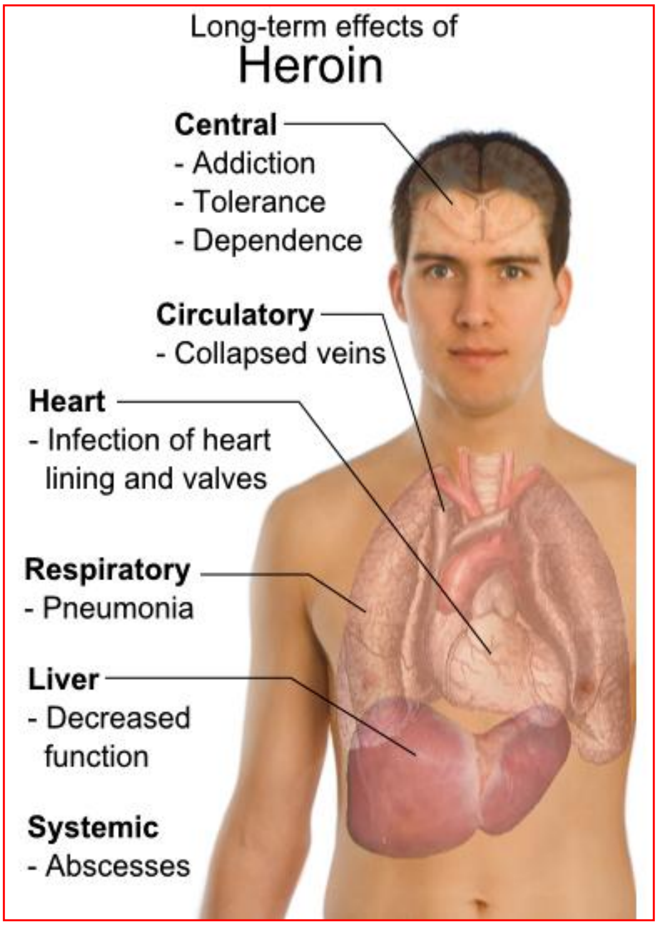

(c) ketabton.com: The Digital Library

روږديتوب ،تحمل اوددې توکوسره تړاودي.
ددې موادودپرېښودلواعراض
يا(Withdrawal syndrome)
۸-۱۲ ساعته وروسته شروع کيږي اوتر ۷۲ ساعتونواوج ته رسيږي البته
دترياکوپه معتادينوکې دااعراض تر ډېره دوام کوي چې بيا په تدريجي ډول
دااعراض کميږي .
پورتني اعراض په ۵ درجوچې له (۰-۴)پورې په ترتيب سره
په لاندې ډول درجه بندي شوي
دي٘

دهېروئينو اوږدمهاله اغېزې

صفر درجه (Grade 0): دمخدره توکودغوښتنې علاقه اووېره يا Anxiety
لومړۍ درجه(Grade 1):دارګمي ايستل يا Yawning ،داوښکوبهېدل ،دپزې
بهېدل اودبدن خولې کېدل.
دوهمه درجه(Grade 2):دلومړۍ درجې اعراضو سره بې اشتهايي ،لړزه ،دبدن
دوېښتانونېغ درېدل ،په بدن کې ګرمۍ اوکله هم ديخنۍ احساس اودځان درد.
دريمه اوڅلورمه درجه (Grade 3 and 4): دمخکېنيو اعراضو شدت زياتيږي
اوورسره دبدن دتودوخې درجه ،دوينې فشار ،دزړه ضربان اودتنفس شمېره زيا
تيږي.
په شديد اعتياد کې ددې اعراضو تر څنګ کېدای شي کانګې ،اسهالات ،دوزن
بايلل
،جنسي ستونزې لکه Spontaneous ejaculation شتون ولري.

دهېروئينوداستعمال اختلاطات:

سينه بغل يا نمونيا ، ,Septic emboli دځيګرتسپود ياHepatitis اودوريد له
لارې اخستونکې يې دنوموړو اختلاطاتوترڅنګ داېډز ، دشريانونو دسپازم
،ګانګرين يا دبدن ديوې برخې دنسجونودمړينې اودسږيو دپړسوب له
خطرونوسره مخ دي.
هېروئين په مختلفو شکلونوپيداکيږي چې په افغانستان کې يې زياتره پوډري
بڼه ډير استعمال لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

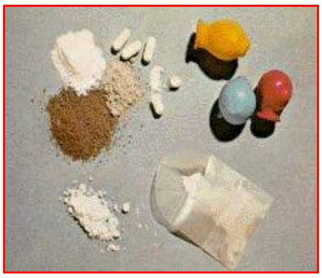

Black tar

الکول یا ایتانول (Alcoholism):

الکول چې زمونږ په هېواد کې دشرابوپه نامه په عامو وګړوکې شهرت لري اوله بده مرغه ددې موادو داستعمالونکوشمېره تر پخوا زیاته شوې ده چې نوموړې مواد دنورو رواني ستونزوترڅنګ دژورخفګان یا Depression یولامل شمېرل کېږي اوداوګړي زیاتره دځان وژنې هڅه کوي چې په غربي نړۍ کې ځان وژنې یې ښه بېلګه کېداي شي.همدارنګه قتلونه ،جنسي ناوړه کارونې اونورجرمونه دالکولو دڅښلو له کبله په ټولنه کې رامنځ ته کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الکول دپورتنیو ستونزوتر ځنګ دیولړ زیاتو روغتیایي ستونزو لامل هم کیږي او دالکولو دڅښلو له کبله ټولې هغه ستونزې چې ددماغ دانحطاط کوونکو موادو

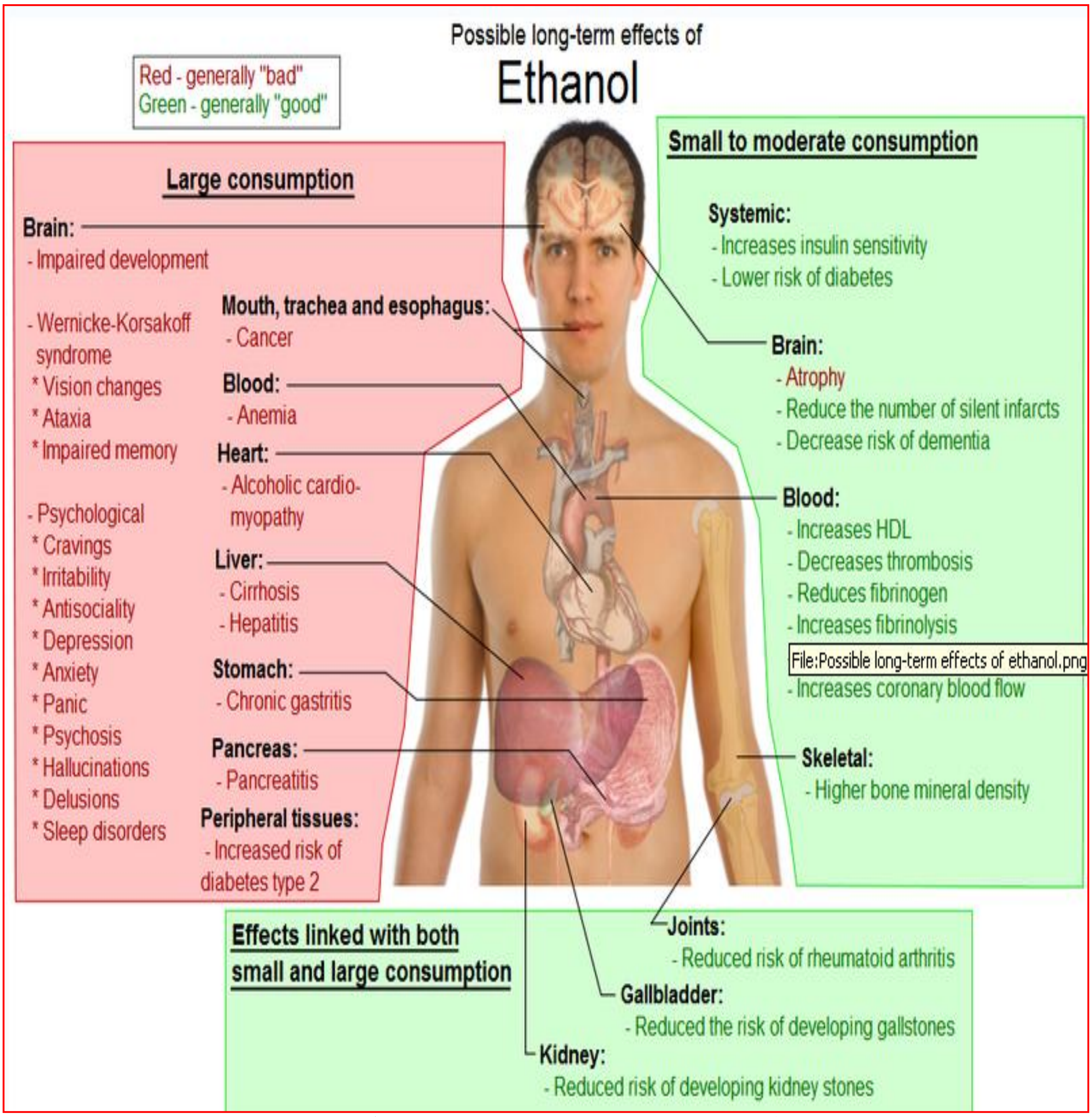

ځخه رامنځ ته کیږي لیدل کیږي اودپرونوروستونزولامل کېدای شي.
پربدن باندې دالکولوممکنه اوږدمهاله اغېزې
لکه :
ګنګسیت ،دسترګوغیرنارمل خوځښتونه ،درواني اوحرکي دندوخرابوالی ،دموازنې له لاسه ورکول ،زړه بدوالی او کانګې.
دالکولو په شدید Intoxication یا نشه کې دتنفس انحطاط ،بې حالي ،چاړان یا اختلاج ،شاک ،کوما اومرګ رامنځ ته کېدای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دماغ باندې دناوړه اغېزې له کبله دعصبي اورواني ناروغيو لکه:
ژورخفګان ،وېره ،دخوب خرابوالى ،لېونتوب ،ژرپه قهرېدل ،هزيانات اوبرسامات ،
دليدوخرابوالى ،دحافظې کمزوري او دموازنې له لاسه ورکولو لامل کيږي.
په نوروسيستمونوهم ناوړه اغېزې لري لکه:
دځيګر التهاب اوسېروز ، دويني دېږې کېدو ستونزه ، کمخوني ،
دهورمونودکچې ګډوډي ،دمعدې مزمن التهاب ،داوم(7) قحفى عصب دفلج په پايله کې دسترګوفلج ،دشکرې دناروغۍ درامنځ ته کېدو خطر ،دپانقراص التهاب ،سرطانونه اود زړه ناروغۍ .
په ښځوباندې دالکولواغېزې :
دپورتنيو ستونزو تر څنګ په ښځوکې دکم وزنه ماشوم دزېږولو ، دذهني وروسته پاتې ماشوم دزېږولواو ددې ښځونوزوکړي کېداي شي دزړه ولادي ابنارملتې ولري اوذکاوت يې کمزورى اوښه وده نه کوي .
ديادولو وړ ده چې دااغيزې په ښځوکې دسګرټ ،چرس اوکوکائين داستعمال له کبله هم رامنځ ته کېداي شي.
دالکولو دپرېښودلوله کبله لاندې اعراض رامنځ ته کيږي :
لړزه ،وېره ،دزړه دضربان ، تنفس اودوينې دفشار جګوالى ....
پورتني اعراض له اخرني استعمال څخه 8 ساعته وروسته شروع کيږي او72 ساعته دوام کوي چې امکان لري په لومړنيو 24 ساعتونوکې دعمومي چاړان يا اختلاج حمله پرې راشي .
همدارنګه په بدن کې دالکترولايتونو سويه بدلون مومي پوتاشيم اومګنېزيم کمېږي اوورسره دخوب خرابوالى ،ژور خفګان اوسرګرځېدنه کېداي شي تر 3-12 مياشتو پورې دوام وکړي.
کافين Caffeine :
دنېکوټين اوالکولوترڅنګ کافين هم په نړۍ کې په پراخه پيمانه استعماليږي چې په منځنۍ کچه په کال کې لس(10) بيليونه پونډه کافين مصرفيږي .
کافين په چاى ،قهوه اودکوکا اوکولاپه مشروباتوکې شتون لري اوکله چې يوکس په ورځ کې تر250 ملي ګرامه ډېر کافين واخلي دوېري Anxiety ، ناآرامۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

،دخوب كولو ستونزه اودزړه اوهضمي سيستم دجسمي اعراضو درامنځ ته كېدو لامل كيږي .

دكافين اندازه په مختلفو مشروباتوكي سره فرق لري اوددې موادوپه لوړه كچه استعمال يا Overdose لاندې اعراض رامنځ ته كوي:

- ♦ مخرشيت
- ♦ ويره يا Anxiety
- ♦ ناآرامي
- ♦ سردردي
- ♦ بېخوبي
- ♦ دغوږونوبرنګس
- ♦ ددرداوتماس په وړاندې دحساسيت زياتوالى
- ♦ دزړه دريتم بې نظمي
- ♦ دګېډې درد
- ♦ زړه بدوالى اوكانګې
- ♦ تبه
- ♦ ډيهايډريشن
- ♦ چاړان يا Seizures
- ♦ دتنفس زياتوالى اوداسې نور

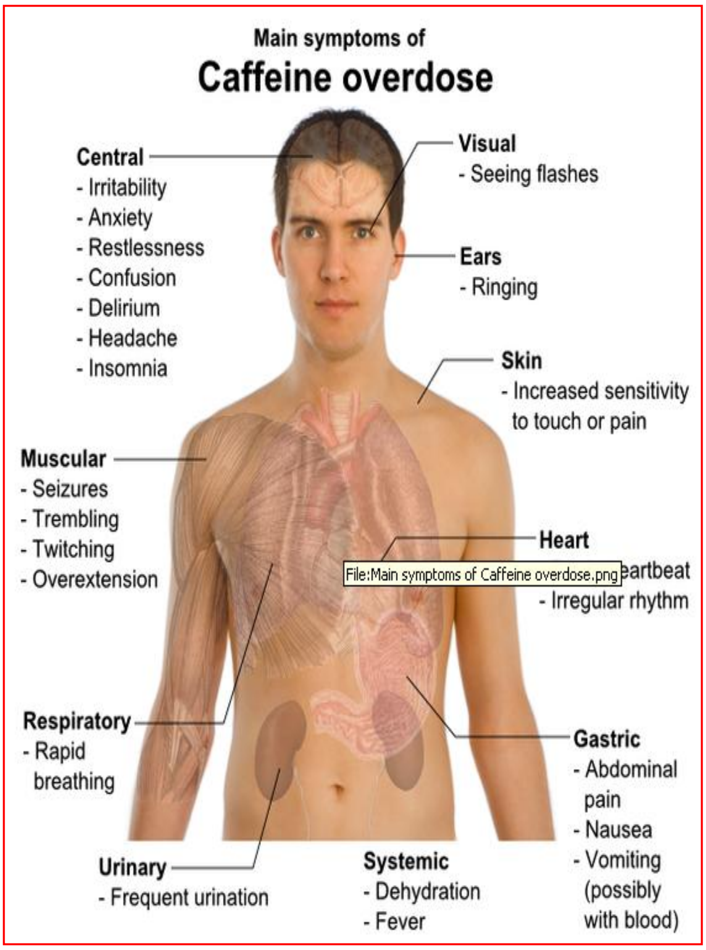

دكفين دزيات خبنلويا Caffeinism

حالت كېدا ى شي دوېرې يا Anxiety سره غلط شي .

همدارنګه هغه كسان چې په ژورخفګان يا Depression باندې اخته وي دخپل سرې درملنې په بنه دكافين لرونكومشروباتو څخه ډېره استفاده كوي چې په پايله كې ديورتنيو اعراضوڅخه سرټكوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنزوډیازیپین Benzodiazepine :

دادرمل دخوب اوanxiety لپاره استعمالیږي اوکه چیرې پرته دډاکټر له مشورې په لوړدوز اوداوږده مهال لپاره استعمال شي داعتیادلامل کیږي .

لنډمهاله اغېزې :

خوبجن حالت ، ګنګسیت ، دآرامۍ احساس

اوږدمهاله اغېزې:

جنسي ستونزې ، داشتها زیاتوالی ،دوزن زیاتوالی.....

کله چې یوشخص دادرمل داوږدهٔ وخت لپاره استعمال کړي اوناڅاپه یي ودروې لاندې اعراض رامنځ ته کیږي :

وېره ،عصباني کېدل ،دخوب ستونزې ،خفګان

ددې درملوڅخه باید په پلان شوې توګه ددې درمل معتادخلاص کړواودوز یي په تدریجي ډول د4-6 اونیو په درشل کې راکم کړو.

ددې ګروپ درملوبېلګې دادي :

ډیازیپم ،الپرازولم ،برومازیپم ،کلورازیپاټ ،تیمازیپم........

دمخدره توکودپرېښودلوګټې:

1) دګوتواوغاښونوتوروالی اوداغونه به مو نه وي.
2) دخولې بدبویي به نه لری.
3) آرامه ساکښنه به ولری .
4) دمخدره توکوبدبویي به مو له کالیو ،وېښتانواوبدن څخه لیرې شي.
5) دمخ په پوستکي به موژرګونځې نه راپیداکیږي .
6) تنفسي ناروغۍ اودسږوله سرطان څخه به تړدیره حده بچ وی.
7) دبوی اومزې حس به موپیاوړی وي.
8) آرام اوراحت خوب به ولری.
9) دزړه اورګونودناروغیوخطر کمیږي.
10) په ښځوکې دامېندوارۍ پرمهال یادې شوې ستونزې به نه پیښیږي.
11) یوښه ژوند اوچاپېریال به مو نورووګړوته برابر کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

12) دخپلواولادونولپاره به يوه ښه نمونه وی.
13) اقتصادبه موښه وي .
14) په مسافرت کې به ستونزې نه لری.
15) داعتيادله زندان څخه به خلاص وی اوآزاد ژوند به ولری.

داعتيادپه کنده کې لوېدل له پښېمانۍ پرته بله پايله نلري

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلورم څپرکی

دمخدره توکوتږولنيز اواقتصادي ضررونه

۱- دمخدره توکوتږولنيزضررونه:

مخدره توکي اوپه هغه روږديتوب دګڼ شمېر ټولنيزوناخوالوسبب کېږي اوپه ټولنه کې بې ثباتي اوفساد رامنځ ته کوي ځکه چې په دې موادوروږد ي کسان دنومورومواد دترلاسه کولولپاره هرډول جرمونه اوغيرقانوني کړنې ترسره کوي لکه وژنې ، غلا ،سرې تښتونه ،دروغ ويل ....چې له دې بدواغېزو اوناخوالوڅخه دټولنې ځوان قشر ډېر اغېزمن کېږي اوهغوي لدې کارڅخه منفي انګېزه اخلې اوکه پدې اړه جدي پاملرنه ونه شي نوهغوي به هم دخپلومعتادومشرانوپه پله پل کيږدي اويوټولنيز کړکېچ به رامنځ ته شي.

له بلې خوامعتادکسان په ټولنه کې ويسا (باور)له لاسه ورکوي حتى ډېرنږدې خپلوان اودکورنۍ غړي ورباندې باورنه کوي په محفلونو ،غونډواونوروټولنوکې دوي ته په ښه نظر نه کتل کيږي اوددې ترڅنګ معتادين ديني اومذهبي اصولوته هم داعتياداونشې په وجه چندان ژمن نه وي چې دا يي په ټولنه کې دلا حقارت لامل کيږي اوپه دې سره معتاد داعتيادداسې زندان ته ورلويږي چې په هرلحاظ له نوروخلکوڅخه جلاوي چې داکاردمعتادپه روح اوروان ډېره ناوړه اغېزه کوي چې په تېرڅپرکي کې ورته اشاره شوې ده.

ددې لپاره چې يوپلاريا يوبل مشر دخپلواولادونواوکشرانولپاره يوه ښه اووياړلې بېلګه واوسي بالعکس معتادکس دخپل راتلونکي نسل لپاره ددخجالت اوخفګان لامل کيږي چې په دې سره په يوه ټولنه کې دمعتادکس اولادونه په ذهني اوروحي لحاظ سخت زيانمن کيږي ځکه دوی ته دنوروماشومانوله خوا دمعتاددزامنوپه نامه خطاب کيږي .

همدارنګه کيداي شي چې ځينې ماشومان له خپلومعتادومشرانودنشې ناوړه تقليد وکړي اوهغوي هم په نشواخته شي چې دا به په لوي لاس دخپلوماشومانودبربادۍ پيلامه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ په اسلامي اوپښتني ټولنه کې اعتیاد ته دیوه ډېر ناوړه عمل په توګه کتل کیږي حتی خپله معتاددهغه په نامه شرمیږي اوکه یوڅوک ورته معتاد ووایي سره له دې چې معتادبه هم وي خودي دمخاطب سر ه شخړه کوي.
معتادکس په کورني تاوتریخوالي او شخړوکې هم کلیدي رول لري ځکه چې مخدره توکي په دما غ ناوړه اغېزه کوي اومعتادکس ډېرژر اوپه وړه خبره په قهرکیږي چې بیا دکورنۍ له غړواونوروکسانوسره ډېره بده رویه کوي .
چې دادده اونوروهمکارانوترمنځ یي د نارضایتۍ اوخواشینۍ فضا رامنځ ته کوي اونوموړی کس که دنده ولري له لاسه یي ورکوي اودزیاتواقتصادي ستونزو سره لاس اوګرېوان کیږي .

۲- دمخدره توکواقتصادي ستونزې:

دشمېرنوله مخې په افغانستان کې تقریباً 1.5 میلیونه وګړي په مخدره توکوروږدي دي چې که چېرې هر معتادپه ورځ کې 100 افغانۍ په مخدره توکومصرف کړي نوددوي ورځنی مصرف به 150 میلیونه افغانیوته ورسیږي چې دازمونږ په بېوزله اووروسته پاتې هېوادباندی یولوی بوج دي.
همدارنګه معتادکس خپله دنده له لاسه ورکوي چې په نتیجه کې نوموړی دې ته مجبوریږي چې خپله ټوله شتمني په مخدره موادوصرف کړي اودی سوال کولواوګدایي ته اړکیږي .
معتادکس دوخت په تیرېدوسره خپله کاري وړتیا اوځواک له لاسه ورکوي اودخپلواولادونواوځان دنفقې دلاسته راوړلولپاره په هرډول جرایمو لاس پورې کوي چې که چېرې د مخدره توکوله استعمال څخه ډډه ونه کړي نوپایله به یي یا زندان اویا هم مرګ وي .
دمخدره توکو اوپه هغه باندې دروږدیتوب له کبله د راولاړوشوواقتصادي ستونزوسره ډېری روږدي کسان مخ شوي دي اوپه دې اړه دمعتادینو ډېرې دردونکې کیسې شتون لري.

ربنا لا توأ خذنا أن نسینا أوأخطانا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذونه

ددخانیاتوپه استعمال کې دشریعت حکم دپوهاندنعمت الله شهراني ژباره
Psychiatric Disorders Current 2008
بیلا بیلې ویب پاڼې لکه:
Commons.wikimedia.org /Wikipedia the free encyclopedia
www.drugrehab.co.uk
www.niksalehi.com
www.iranhall.com روزنامۀ شرق سال 1385 چهارشنبه 24 ابان
Nawaaye-Afghanistan.net
www.drugrehab.co.uk
www.summerhousedetoxcenter.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Afghanistan Center for Training and Development (ACTD)
Urozgan Provincial Office
Drug Addicts Treatment and Rehabilitation Center

DRUGS

Author: Dr.M.sadeq Reshtin

Year: 2010

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library